

PRAVO I DIGITALNE TEHNOLOGIJE
Priredio: Dr Marko Carić, redovni profesor

LAW AND DIGITAL TECHNOLOGY
Edited by: Marko Carić, PhD, Full Professor

Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu
Pravni fakultet u Novom Sadu
University Business Academy Novi Sad
Faculty of Law in Novi Sad

Novi Sad 2019.

Zbornik referata sa XVI Međunarodnog naučnog skupa
„Pravnički dani - Prof. dr Slavko Carić”
26. – 28. septembar 2019. godine u Novom Sadu,
u organizaciji Univerziteta Privredna akademija u Novom Sadu
Pravni fakultet u Novom Sadu

Izdavač:

Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Pravni fakultet u Novom Sadu
Geri Karolja br. 1, telefon: 021 400 – 499
Web: www.pravni-fakultet.info

Recenzenti:

Dr Marko Carić, redovni profesor Emeritus dr Milorad Bejatović Akademik dr Vesna Vučković, redovni profesor	Dr Darko Golić, vanredni profesor Dr Predrag Mirković, vanredni profesor
Dr Mirjana Knežević, redovni profesor Dr Vladimir Medović, vanredni profesor	Dr Mirko Smoljić, vanredni profesor Dr Marijana Mladenov, docent Dr Jelena Stojšić-Dabetić, docent Dr Joko Dragojlović, docent
Dr Vladimir Kozar, vanredni profesor	

Za izdavača:

Dr Marko Carić, redovni profesor

Urednik:

Dr Marko Carić, redovni profesor

Štampa:

Štamparija FELJTON, Novi Sad

Tiraž: 80

ISBN
978-86-6019-103-0

Programski odbor:

Dr MARKO CARIĆ, redovni profesor | Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet u Novom Sadu, Dekan | Republika Srbija
Emeritus dr MILORAD BEJATOVIĆ | Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet u Novom Sadu | Republika Srbija

Dr MIRKO KULIĆ, redovni profesor | Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet u Novom Sadu, Rektor | Republika Srbija

Akademik dr MIODRAG N. SIMOVIĆ, redovni profesor | Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci, Sudija Ustavnog suda Bosne i Hercegovine | Bosna i Hercegovina

Dr DUŠANKA ĐURĐEV, redovni profesor | Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu, Pravni fakultet u Novom Sadu | Republika Srbija

Dr MILENKO KREĆA, redovni profesor u penziji | Pravni fakultet Univerziteta u Beogradu | Republika Srbija

Dr RODOLJUB ETINSKI, redovni profesor u penziji | Pravni fakultet Univerziteta u Novom Sadu, Urednik Sekcije za međunarodno pravo Kopaoničke škole prirodnog prava | Republika Srbija

Akademik dr RADOVAN VUKADINOVIĆ, redovni profesor | Pravni fakultet Univerziteta u Banjoj Luci | Bosna i Hercegovina

Dr MIRJANA KNEŽEVIĆ, redovni profesor | Univerzitet u Kragujevcu, Ekonomski fakultet | Republika Srbija

Akademik dr VESNA VUČKOVIĆ, redovni profesor | Univerzitet "Adriatik" – Bar, Sudija Vrhovnog suda Crne Gore | Republika Crna Gora

Dr MILE MATIJEVIĆ, redovni profesor | Univerzitet za poslovne studije, Fakultet pravnih nauka, Dekan | Bosna i Hercegovina

Dr MIRKO SMOLJIĆ, vanredni profesor | Sveučilište Sjever, Varaždin | Republika Hrvatska

Dr SLAVOMIR RUDENKO | Pravni fakultet, Panevropski univerzitet u Bratislavi | Republika Slovačka

Dr IVAN BULATOVIĆ, profesor strukovnih studija | Beogradska poslovna škola – Visoka škola strukovnih studija, Nacionalni savet za visoko obrazovanje | Republika Srbija

Mr KAMENKO KOZARSKI | Predsednik Prekršajnog suda u Novom Sadu | Republika Srbija

MIROSLAV ALIMPIĆ | v.f. predsednika Višeg suda u Šapcu, Sudija Apelacionog suda u Novom Sadu | Republika Srbija

Dr ILIJA ZINDOVIĆ | Sudija Apelacionog suda u Kragujevcu | Republika Srbija

Organizacioni odbor:

Dr MARKO CARIĆ, redovni profesor - Predsednik Organizacionog odbora

Emeritus dr MILORAD BEJATOVIĆ

Dr ŽELJKO BJELAJAC, redovni profesor

Dr VLADIMIR MEDOVIĆ, vanredni profesor

Dr VLADIMIR KOZAR, vanredni profesor

Dr DARKO GOLIĆ, vanredni profesor

Dr PREDRAG MIRKOVIĆ, vanredni profesor

Dr MARIJANA MLADENOV, docent

Dr JELENA STOJŠIĆ- DABETIĆ, docent

Dr JOKO DRAGOJLOVIĆ, docent

Sekretar:

Dr MAJA SUBOTIN, docent

Dr Jelena Stojić Dabetić, docent
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Pravni fakultet u Novom Sadu
e-mail: j.stojic.dabetic@pravni-fakultet.info

Dr Predrag Mirković, vanredni profesor
Univerzitet Privredna akademija u Novom Sadu,
Pravni fakultet u Novom Sadu
e-mail: mirkovic@pravni-fakultet.info

ZAŠTITA LIČNIH PODATAKA U DIGITALNOM DRUŠTVU – STANJE I RAZVOJ NORMATIVE I PRAKSE U REPUBLICI SRBIJI

Apstrakt:

Nesporan je uticaj upotrebe digitalne tehnologije na privatnost i sa njom povezane društvene vrednosti – autonomiju ličnosti, dostojanstvo, odgovornost i transparentnost. U okviru naučne debate u vezi sa korišćenjem digitalne tehnologije u savremenom društvu, pitanje privatnosti i zaštite ličnih podataka se postavlja kao ključno. Efektivna zaštita privatnosti i ličnih podataka u digitalnom okruženju ne podrazumeva samo adekvatno pravno regulisanje, već i načine tumačenja regulative i njenu primenu u praksi, posebno imajući u vidu da pravno regulisanje ne može u korak pratiti razvoj same digitalne tehnologije i modalitete njene upotrebe u društvu. Prema tome, pri vršenju ocene sistema zaštite ličnih podataka, pored zakonske i podzakonske regulative, treba uzeti u obzir i opšte stanje svesti društva o zaštiti ličnih podataka, zvaničnu politiku države u vezi sa zaštitom privatnih podataka, planirani strateški razvoj u ovoj oblasti i implementaciju pravne regulative kroz relevantnu praksu. U okviru navedenih segmenata, autori će se u radu upravo baviti analizom uticaja digitalne tehnologije na zaštitu ličnih podataka, a u širem kontekstu savremenog društvenog i ekonomskog razvoja u Republici Srbiji, radi iznalaženja odgovora na pitanja kako postići adekvatnu zaštitu ličnih podataka kroz pravno regulisanje i kakav dalji razvoj pravne regulative se očekuje, imajući u vidu standarde komunitarnog prava i potrebe savremenog društva.

Ključne reči: digitalna tehnologija, privatnost, lični podaci, zaštita ličnih podataka

UVODNE NAPOMENE - DIGITALNO DRUŠTVO I PRIVATNOST

U savremenom informatičkom društvu¹, kao društvu koje počiva na informacijama i upotrebi digitalne tehnologije u svim aspektima društvenog i poslovnog života, javlja se pojam informatičke/digitalne privatnosti (*informational privacy*) koji je uži od opšteg pojma privatnosti, u smislu prava na nemešanja države u privatnu sferu građana (*right to be left alone*). Ovaj pojam javlja se sa pojavom informacione tehnologije i na značaju dobija sa sve većom upotrebom ove tehnologije u svakodnevnom životu i poslovanju, kako pojedinaca tako i javnog odn. državnog sektora. Pravo na privatnost je danas uobičajen deo korpusa osnovnih ljudskih i građanskih prava zagwarantovanih međunarodnim², nacionalnim i komunitarnim pravom. Ovo građansko pravo se posmatra sa aktivnog stanovišta tj. polazište u definisanju i zaštiti jeste kontrola i to kontrola nad informacijama kroz samoodređivanje sopstvene komunikacije sa drugima, čime se olakšava i identifikacija interesa u svakom pojedinačnom slučaju³.

Razvoj informacionog društva i upotreba digitalne tehnologije donosi niz mogućnosti za ugrožavanje prava na privatnost, posebno putem neovlašćene upotrebe ili prikupljanja ličnih podataka. Osnovni problem koji se javlja jeste da veliki broj postupaka koji *de facto* ugrožavaju privatnost nije prepoznat odn. klasifikovan kao krivična dela, prekršaji niti delikti. S druge strane, jasno je da pravo kao normativni sistem ne može da isprati dinamiku razvoja modaliteta upotrebe digitalne tehnologije, te se to reflektuje i na oblike ugrožavanja ličnih podataka odn. privatnosti uopšte, kao i na mogućnosti zaštite. Upravo na terenu tog razmimoilaženja je postavljena tema ovog rada, u smislu analize regulisanja uticaja digitalne tehnologije na zaštitu ličnih podataka, a u širem kontekstu savremenog društvenog i ekonomskog razvoja u Republici Srbiji, radi iznalaženja odgovora na pitanja kako postići adekvatnu zaštitu ličnih podataka kroz pravno regulisanje i kakav dalji razvoj pravne regulative se očekuje, imajući u vidu standarde komunitarnog prava i potrebe savremenog društva.

LIČNI PODACI ODN. PODACI O LIČNOSTI KAO PRAVNA KATEGORIJA

Šta se sve smatra podatkom o ličnosti? Najšire definisano, to je svaki podatak tj. informacija koja ima mogućnost da, samostalno ili u kombinaciji sa drugim dostupnim podacima, ukaže na identitet osobe. Savremeni normativni tekstovi su upravo zasnovani na ovim postavkama, kako ćemo videti dalje u radu. Dakle, informacija pomoću koje se može identifikovati određeno fizičko lice daje nam

---

1 Detaljnije o pojmu informacionog društva u Marković, S., (2018). Pravo intelektualne svojine i informaciono društvo, Beograd, Službeni glasnik, str. 19-33.

2 Čl. 12 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima, čl. 17 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, čl. 8 EK za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, čl. 7 i 8 Povelje osnovnih prava EU.

3 Detaljnije u Prlja, D., Reljanović, M., Ivanović, Z., (2012). Internet pravo, Beograd, Institut za uporedno pravo, str. 95.

odgovor šta spada u korpus podataka o ličnosti – to je svakako lično ime, jedinstven matični broj, adresni kod, poreski broj, broj zdravstvenog osiguranja, broj telefona, broj lične karte ili pasoša, broj studentskog indeksa, zatim starost, zaposlenje, druge funkcije koje lice obavlja, položaj i status u određenom subjektu, kao i slika, glas, otisci prstiju, te sve druge biometrijske karakteristike fizičkog lica (otisaka prstiju, dužica oka, mrežnjače oka, obraza, ušiju, dezoksiribonukleinske kiseline (DNK)). Svaki podatak koji se odnosi na fizički, psihološki, duhovni, ekonomski, kulturni ili društveni identitet može identifikovati lice, odn čini lice određenim ili bar odredivim. U savremenom digitalnom okruženju, pored jedinstvenog matičnog broja, ličnog imena, mejl adrese ili broja socijalnog osiguranja, to može biti odgledan određeni video sadržaj na nekom od sajtova ili platformi, broj poseta određenoj internet stranici, aj-pi adresa, broj mobilnog uređaja, itd.

Podaci o ličnosti nisu podaci o stvarima jer stvari ne mogu biti nosači podataka o ličnosti (podaci o vozilu – broj šasijske, vrsta, tip i boja vozila, informacije o servisiranju, popravkama, kvarovima i drugi podaci o prethodnom stanju vozila), ali ukoliko ih je moguće povezati sa vlasnikom odn. kada je na osnovu njih moguće identifikovati vlasnika, jer su, na primer, upisani na istom dokumentu smatraju se ličnim podacima. Takođe, podaci o životinjama (podaci o datumu rođenja životinje, opis životinje, identifikacioni broj životinje) nisu podaci o ličnosti, ali kada pomoću njih određeno lice postane određivo, ti se podaci mogu kvalifikovati kao podaci o ličnosti.

Podaci o pravnim licima takođe nisu podaci o ličnosti, ali u slučaju preduzetnika javlja se granična situacija - pojedinac u svojstvu preduzetnika ne može uživati toliko prava kao pojedinac u svojstvu fizičkog lica. Dakle, u situacijama gde se podaci odnose na preduzetnika, ne može se govoriti o zaštićenim podacima o ličnosti kada se radi o podacima pojedinca povezanim sa obavljanjem funkcije preduzetnika⁴.

EVROPSKI SOCIJALNI I NORMATIVNI OKVIR ZAŠTITE PODATAKA O LIČNOSTI

Opšta uredba o zaštiti podataka o ličnosti je nova regulativa u oblasti zaštite podataka o ličnosti koja je obavezujuća za svih 28 država članica, ali i van okvira Evropske unije (u daljem tekstu: EU) za sve zemlje koje na bilo koji način obrađuju podatke o ličnosti građana EU. Ova uredba zamenjuje unutrašnje propise država članica EU u ovoj oblasti. Pravila Opšte uredbe obuhvataju nove tehnologije poput mobilnih aplikacija i društvenih mreža.

Karakteristika normative u oblasti zaštite podataka o ličnosti i uopšte privatnosti jedu tzv. otvorene norme (*open norms*) koje zahtevaju dalju obradu

4 Na primer poreski broj, broj tekućeg računa, detaljnije u Pirc Musar, N., (2009). Vodič kroz zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Beograd, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, str. 16.

koji bi postale primenjive, prilagođene posebnim oblastima i u skladu sa posebnim pravilima i praksama u posebnim oblastima⁵. Ali otvorene norme u kombinaciji sa kulturnim, socijalnim i ekonomskim specifičnostima država rezultiraju u drugačijoj praktičnoj implementaciji zaštite ličnih podataka u članicama. Očekuje se da će Uredba ove razlike minimizirati kroz harmonizaciju, ali da će ipak određene razlike ostati.

Uredba se zasniva na pet osnovnih principa (čl. 5 Uredbe) zaštite podataka o ličnosti: transparentnost (koji podaci se prikupljaju), uvid (da li prikupljate podatke o meni i koje imate do sada), ispravnost (zahtev za ispravkom), prenosivost (želim nazad podatke koje sam podelio) i brisanje (želim brisanje određenog podatka).

Zaštitni subjekt Uredbe jesu podaci o ličnosti, što u praksi znači da odredbe Uredbe štite građane EU bez obzira gde se oni nalaze, odn. gde im je sedišta ili mesto pretežnog obavljanja delatnosti kompanije u momentu ugrožavanja svojih podataka o ličnosti. Ovako definisano polje zaštite koju Uredba pruža definisano je ranije presudom Suda pravde EU u slučaju Gugl protiv Španije⁶, gde je Sud našao da se pravo na brisanje podataka primenjuje na sve građane Unije kada je Gugl u pitanju, iako se kompanija ne nalazi u Evropi.

U odnosu na prošlu regulativu, Opšta uredba uvodi podelu svih organizacija i ustanova koja u svojoj delatnosti dolaze do podataka o ličnosti na dve posebne kategorije: organizacije koje rukuju podacima – tzv. kontrolore i organizacije koje obrađuju podatke – tzv. obrađivači. Organizacije kontrolori jesu sve organizacije i ustanove kojima se poverava lično ime, matični broj, broj računa, drugi identifikacioni brojevi – banke, bolnice, državne ustanove, finansijske privatne kompanije, i koje odlučuju koje podatke, u koju svrhu i na koji način obrađuju. Kontrolor ima obavezu da jasno naznači koje podatke prikuplja i obrađuje, na koji način i ko su treće strane kojima su podaci dostupni. Pojam kontrolora obuhvata i fizička lica (čl. 4/7,8 Uredbe).

Organizacije obrađivači podataka koriste lične podatke po nalogu rukovalaca podacima, a mogu biti fizičko ili pravno lice, organ vlasti, agencija ili drugo telo koje obrađuje lične podatke po nalogu kontrolora.

Uredba uvodi nekoliko instrumenata za zaštitu podataka o ličnosti, specijalno primenjivih u digitalnom okruženju – *privacy by design*, *privacy by default* i procenu uticaja na zaštitu podataka. *Privacy by design* i *privacy by default* principi zahtevaju da kontrolor primeni principe zaštite podataka o ličnosti unutar dizajna sistema obrade podataka. Time se smanjuje uloga pojedinaca - korisnika u zaštiti, koji se najčešće i ne razumeju u potpunosti u principe zaštite, a samu praksu

---

5 Detaljnije u Guide to the General Data Protection Regulation (GDPR), <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/>

6 Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12, Judgment of the Court (Grand Chamber), 13 May 2014.

čini transparentnijom i efektivnijom. S druge strane, teškoća se uočava u činjenici da efektivnost ovih instrumenata u praksi zavisi direktno od načina njihove implementacije koja se oslanja na stručnost i spremnost programera odn. inženjera da uklope zaštitu podataka u arhitekturu sistema odn. programa namenjenih korisnicima⁷.

Nadalje, prema čl. 25 Uredbe, kontrolor mora primeniti odgovarajuće tehničke i organizacione mere (pseudonimizacija na primer) koje su dizajnirane za primenu principa zaštite podataka⁸ na efektivan način i uz integrisanje neophodnih mehanizama zaštite u obradu podataka, u cilju ispunjenja zahteva Uredbe i zaštite podataka subjekata. Cilj je da se prikupe, i obrađuju, samo podaci neophodni za određenu svrhu. Jedna od mogućih mera je pseudonimizacija ličnih podataka koja podrazumeva proces u kome se lični podatak ne može vezati za određeno lice bez upotrebe dodatnih informacija koje se čuvaju odvojeno (čl. 4/5 Uredbe).

Princip transparentnosti (čl. 5/1, 12,13 i 14) ustanovljava obavezu kontrolora da objavi informacije o praksi zaštite podataka i pravima subjekata čiji podaci se prikupljaju i obrađuju na koncizan, transparentan, jasan i lako dostupan način, koristeći jasan i jednostavan jezik. Predlaže se upotreba ikonica kako bi informacije bile dostupne na lako vidljiv i jasan način, kao i jasno naveden način dalje obrade.

Uredba ustanovljava pravo subjekta čiji se podaci prikupljaju da ne bude podvrgnut automatskom odlučivanju, uključujući profilisanje (čl. 22), a podrazumeva meru u smislu procene ličnih aspekata zasnovanu jedino na automatskoj obradi podataka i koja proizvodi pravne posledice za subjekta ili utiče na njega u značajnoj meri.

Pravo na brisanje je takođe ustanovljeno Uredbom (čl. 17), odn „pravo na zaborav“, a podrazumeva pravo subjekta da se njegovi prikupljeni podaci obrišu kada više nisu neophodni u kontekstu obrade tj svrhe obrade, kada je subjekt povukao pristanak za obradu ili kada su neovlašćeno obrađivani. Ovo pravo se zasniva na pravu kontrole nad sopstvenim podacima⁹. U slučaju da su lični podaci objavljeni ili podeljeni sa trećom stranom, kontrolor ima obavezu da informiše treću stranu o zahtevu za brisanjem.

---

7 Detaljnije u Van der Hof, S., Lievens, E., (2018). The importance of privacy by design and data protection impact assessments in strengthening protection of children's personal data under the GDPR, Communications Law 2018, Vol. 23, No. 1

8 Ti principi su definisani čl. 5 Uredbe i obuhvataju zakonitost, pravičnost i transparentnost, ograničenost svrhe prikupljanja, minimiziranje prikupljenih podataka, tačnost, ograničenje skladištenja, integritet i poverljivost

9 Upravo u tom kontekstu se govori o subjektivnom pravu na informaciono samoopredeljenje (*informational self-determination*), posebno u nemačkoj praksi (Bundesverfassungsgericht [BVerfG] [Federal Constitutional Court] Dec. 15, 1983, 65 BVerfGE 1, 2008 (Ger.) (Population Census case) je slučaj u kome je nemački Ustavni sud priznao pravo na informaciono samoopredeljenje kao deo opšteg ličnog prava pojedinca, detaljnije u Van der Hof, S., Lievens, E., (2018). supra note 7, fn. 37

Procena uticaja na zaštitu podataka je ustanovljena kao obaveza kontrolora, a odnosi se na procenu uticaja procedura za obradu podataka za koje je verovatno da će predstavljati visok rizik za prava i slobode subjekta čiji su podaci u pitanju. Procenu je obavezno sprovesti kada se podaci obrađuju u cilju donošenja odluke u vezi sa određenim fizičkim licem zasnovane na profilisanju (recital 91 Uredbe). Procena se definiše kao proces dizajniran da opiše način obrade, proceni neophodnost i proporcionalnost obrade i da pomogne pri upravljanju rizicima za prava i slobode fizičkih lica, a koji mogu proizići iz obrade ličnih podataka.

Prema Uredbi, predviđene kazne za postupke kontrolora i obrađivača kojima se ugrožava privatnost i zaštita podataka o ličnosti iznose 2 do 4 % godišnjeg prihoda kompanije.

Socijalni okvir zaštite podataka o ličnosti u državama članicama EU možemo pratiti kroz statističke podatke Eurobarometra. Prema podacima Eurobarometra¹⁰ 57% građana EU koristi društvene mreže najmanje jednom nedeljno. Slanje instant poruka i sajtove za čet koristi 53% građana EU najmanje jednom nedeljno, online bankarstvo koristi 43% građana EU najmanje jednom nedeljno, telefonske pozive i video poruke putem interneta koristi 27% građana EU najmanje jednom nedeljno, online igrice igra 25% građana EU najmanje jednom nedeljno, online kupovinu koristi 17% građana EU najmanje jednom nedeljno.

Što se tiče osećaja kontrole nad svojim ličnim podacima u digitalnom okruženju, 15% građana EU ima osećaj da imaju potpunu kontrolu nad svojim podacima, što je veoma nizak procenat, koji ukazuje da je procenat stepena zabrinutosti za bezbednost ličnih podataka veoma visok, dok je stepen prihvaćenosti da su lični podaci prikupljeni i da se obrađuju kao posledica modernog načina života, komunikacije i poslovanja 71% unutar EU. Pri korišćenju bilo koje aplikacije ili sajta potrebno je znati koje podatke i za koje svrhe ih aplikacija ili sajt prikuplja i kako će ih koristiti. Na sajtovima koji nemaju sigurni HTTPS protokol (zelena ikonica katanca u polju za adresu sajta) ne bi trebalo ostavljati podatke lične ili finansijske prirode, npr. broj kartice.

Medijska pažnja posvećena kršenju zaštite ličnih podataka nije u svim državama članicama ista, najveći stepen medijske pažnje se uočava u Ujedinjenom Kraljevstvu, Holandiji, Nemačkoj i Francuskoj. Interesantan je podatak da u 17 članica EU postoji nagrada pod nazivom *Big Brother Award*¹¹ koja se godišnje dodeljuje pojedincima, kompanijama ili državnim institucijama čije inicijative krše privatnost građana, kao vid usmeravanja medijske pažnje na kršenja zaštite ličnih podataka i uopšte kršenja privatnosti građana.

Uredba uvodi sistem u kome će svaka kompanija morati stvoriti mehanizme kojima će se korisnicima omogućiti da provere koje saglasnosti za obradu podataka

---

10 Eurobarometer Survey 431 (2015), Attitudes on data protection and electronic Identity in the European Union, Brussels, June, <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/data%20protection/surveyKy/2075>

11 www.bigbrotherawards.org

su dali. Upravo tu se uočava poseban aspekt problema zaštite podataka o ličnosti - da građani često ne čitaju uopšte ili ne dovoljno detaljno politike privatnosti prilikom korišćenja aplikacija ili sajtova. Na nivou EU procenat pojedinaca koji iščitaju čitavu poruku o politici privatnosti iznosi 11%. Istraživanje je pokazalo da čitanje svih politika privatnosti tokom života pojedinca zahteva godišnje 244 sata, a da su pojedinci spremni da tom pitanju posvete između jednog i pet minuta.

SOCIJALNI I NORMATIVNI OKVIR ZAŠTITE PODATAKA O LIČNOSTI U REPUBLICI SRBIJI

Poslednji Zakon o zaštiti podataka o ličnosti u Republici Srbiji je važio od 2008. godine, a tokom procedure usvajanja Opšte uredbe čekalo se i na usvajanje novog Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Nov zakon je usklađen sa Opštom uredbom, tačnije preuzima je u najvećem delu¹². Narodna skupština Republike Srbije je novi Zakon o zaštiti podataka o ličnosti usvojila 09. 11. 2018, stupio je na snagu 21. 11. 2018. godine, a primenjivaće se od 21. 08. 2019. godine.

Po uzoru na Opštu uredbu o zaštiti podataka, nov Zakon o zaštiti podataka o ličnosti sadrži odredbe o novim pravima lica čiji se podaci obrađuju, a time i o novim obavezama rukovalaca (kontrolora u Uredbi) i obrađivača podataka, i ujedno menja ulogu Poverenika, kao nadzornog tela, ustanovljavajući mu nove obaveze. Zakon se zasniva na istim opštim principima zaštite podataka o ličnosti koji su sadržani u Opštoj uredbi (definisani u čl. 5 Zakona), istoj podeli pravnih lica na kontrolore odn. rukovaoce i obrađivače podataka, definiše opšte i posebne slučajeve obrade podataka o ličnosti, posebna prava fizičkih lica u vezi sa prikupljanjem i obradom podataka o ličnosti, posebne obaveze Poverenika, i kaznene odredbe. Nakon stupanja na snagu Opšte uredbe o zaštiti podataka o ličnosti, firme iz Republike Srbije, imaće obavezu da usklade svoje poslovanje sa Uredbom ukoliko tokom svog poslovanja na bilo koji način obrađuju podatke o građanima EU. U skladu sa tim, svaka kompanija koja u svom poslovanju ima kontakte sa građanima EU, te obrađuje njihove podatke o ličnosti, ima obavezu da imenuje pravnog predstavnika za zaštitu podataka o ličnosti, najčešće advokata, u nekoj od zemalja EU. Ova pravila se ne odnose na preduzetnike. Vrsta delatnosti koju pojedina kompanija obavlja mora uključivati bilo koji vid pružanja usluga građanima EU, bilo putem interneta bilo direktno, ili da neki deo svoje delatnosti obavlja na teritoriji članice EU a koji uključuje mogućnost obrade podataka građana EU (npr. nadzor objekata).

Sam Zakon, kao što je napomenuto, je pretrpeo brojne kritike u pogledu teksta. Jedna od primedbi jeste da vršenje video nadzora nije regulisano, iako se time nesporno prikupljaju podaci o fizičkim licima. Takođe, nije predviđeno izricanje upravnih kaznenih mera, koje u samoj Opštoj uredbi postoje i mogu iznositi čak

12 Što je i najveća primedba u javnosti u vezi sa novim zakonom, detaljnije u Godišnji izveštaj Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2018. godinu, Beograd, mart, 2019, str. 25-27.

do 4% globalnog prihoda kompanije. Ostaje da se vidi nakon početka primene koliko je tako preuzet Zakon zaista i efektan, posebno u kontekstu prilagođavanja nacionalne regulative komunitarnoj. Dosadašnji socijalni okvir zaštite podataka o ličnosti, koji će u nastavku biti prikazan kroz nekoliko primera, ukazuje na suštinsko neshvaćanje značaja podataka i ličnosti i potrebe njihove zaštite. Prema podacima Šer fondacije¹³ u periodu od aprila do juna 2018. godine u Republici Srbiji je zabeleženo 24 slučaja ugrožavanja ili povrede ličnih podataka i privatnosti građana. Istaknuti su i primeri grubog kršenja privatnosti građana od strane državnih institucija. Centri za socijalni rad u Nišu, Zrenjaninu, Pančevu i Kraljevu su angažovali preduzetnika za izradu uputstva za izradu softvera za službene potrebe centara, da bi se na sajtu angažovanog preduzetnika pojavili podaci građana o korišćenju socijalne zaštite, žrtvama nasilja, nacionalnoj pripadnosti, polu, jeziku, zdravstvenom stanju i primanju socijalne pomoći i bili dostupni javnosti bez ikakve zaštite. Nakon što su se na Fejsbuk stranici „Glas Požege“ pojavili podaci građana o socijalnoj novčanoj pomoći, za koje je Poverenik ranije utvrdio da su dostavljeni na zahtev opštine, protiv nepoznatog službenika Opštine Požega Poverenik je podneo krivičnu prijavu zbog neovlašćenog prikupljanja podataka o ličnosti. Slučaj aplikacije za zakazivanje pregleda u državnim zdravstvenim ustanovama „Izabrani doktor“ koja je kreirana na nalog Ministarstva zdravlja ocenjen je kao slučaj najveće povrede zaštite podataka o ličnosti, budući da je prva verzija ove aplikacije zahtevala unošenje broja zdravstvenog osiguranja (LBO), a bez dostupne politike privatnosti koja obaveštava o tome koje podatke aplikacija prikuplja i obrađuje i do koga ti podaci mogu dospeti.

Podaci iz kancelarije Poverenika¹⁴ pokazuju da je tokom 2018. godine Poverenik pokrenuo 1.450 postupaka i to: po prijavi građana 238, po sopstvenoj inicijativi 86 i povodom zbirki podataka o ličnosti 1.126. Poverenik je ukupno okončao 1.452 postupka nadzora i to na sledeći način: 16 predmeta je okončano zahtevom za pokretanje prekršajnog postupka, 6 predmeta je okončano krivičnom prijavom, 956 predmeta je završeno tako što je utvrđeno da je postupljeno po donetom upozorenju odnosno rešenju, 397 predmeta je završeno obaveštenjem po članu 50. ZZPL, a u 77 predmeta je utvrđeno da nije bilo povreda ZZPL te su završena službenom beleškom.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Oblast zaštite podataka o ličnosti jeste jedna od malobrojnih oblasti koje su u potpunoj nadležnosti Unije, a koja istovremeno spada u širu oblast ljudskih prava. Opšta uredba je doprinela jedinstvenom načinu uređivanja ove oblasti, uz neizbežne međudržavne razlike. Republika Srbija kao kandidat za članstvo u EU ima obavezu usklađivanja nacionalnog zakonodavstva sa komunitarnim. Na polju

---

13 Nefitna nevladina organizacija koja se bavi unapređenjem ljudskih prava i sloboda na internetu, <https://www.sharefoundation.info/sr/>

14 Godišnji izveštaj Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2018. godinu, supra note 12.

zaštite podataka o ličnosti novom Zakonu tek predstoji test praktične primene, iako stručne institucije nisu preterano optimistične, što i ne iznenađuje jer se posebno u EU ističe da je ova oblast specifična po tome da efektivnost njene regulative zavisi u velikoj meri od svesti građana i javnosti o značaju zaštite ličnih podataka, posebno u digitalnom okruženju, kao i svesti o odgovornom ponašanju prilikom korišćenja digitalne tehnologije kako u poslovnoj tako i u privatnoj sferi. U Republici Srbiji ne postoji postupak prikupljanja i statističke obrade podataka posvećen posebnim aspektima savremenih pravnih i društvenih izazova, poput Eurobarometra, te se stav i svest javnosti ne može na pravi način utvrditi u pogledu zaštite ličnih podataka. Dosadašnja pravna praksa ukazuje na visok stepen nespemnosti posebno pravosuđa, ali i upravnih organa, da odgovore na izazove koje korišćenje digitalne tehnologije postavlja, uz istovremeno pretežnu neadekvatnost same pravne regulative da isprati razvoj digitalne tehnologije i modaliteta njene upotrebe.

Jelena Stojić Dabetić, PhD, Assistant Professor
University Business Academy in Novi Sad,
Faculty of Law in Novi Sad

Predrag Mirković, PhD, Associate Professor
University Business Academy in Novi Sad,
Faculty of Law in Novi Sad

PROTECTION OF PERSONAL DATA IN DIGITAL SOCIETY – STATE AND DEVELOPMENT OF LAWS AND PRACTICES IN REPUBLIC OF SERBIA

Abstract:

The influence of digital technology on privacy and associated social values , such as autonomy of person, human dignity, responsibility and transparency - is undeniable. Within the scientific debate regarding the use of digital technology in contemporary society, the issue of privacy and the protection of personal data is crucial. Effective protection of privacy and personal data in a digital environment does not only mean adequate legal regulation, but also includes legal interpretation and practices in application of relevant law, especially considering that legal regulation can not keep up with the development of digital technology itself and the modalities of its use. Therefore, in the assessment of the system of personal data protection, in addition to the legal regulation, the general state of the social awareness of the protection of personal data should be taken into account, as ewll as the official state policy regarding the protection of personal data, planned strategic development in this area and the

implementation of the legal regulations through relevant practice. Within segments listed above, authors will analyse of the impact of digital technology on the protection of personal data, in the context of contemporary social and economic development in the Republic of Serbia, in order to find answers on how to achieve adequate protection of personal data through legal regulation and what kind of future development of legal regulation is expected, having in mind the standards of Community law and the needs of modern society.

Key words: *digital technology, privacy, personal data, protection of personal data.*

L I T E R A T U R A :

1. Eurobarometer Survey 431 (2015), Attitudes on data protection and electronic Identity in the European Union, Brussels, June, <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/data%20protection/surveyKy/2075>
2. Godišnji izveštaj Poverenika za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti za 2018. godinu, Beograd, mart, 2019
3. Google Spain SL and Google Inc. v Agencia Española de Protección de Datos (AEPD) and Mario Costeja González, Case C-131/12, Judgment of the Court (Grand Chamber), 13 May 2014.
4. Guide to the General Data Protection Regulation (GDPR), <https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/>
5. Marković, S., (2018). Pravo intelektualne svojine i informaciono društvo, Beograd, Službeni glasnik
6. Pirc Musar, N., (2009). Vodič kroz zakon o zaštiti podataka o ličnosti, Beograd, Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti
7. Prlja, D., Reljanović, M., Ivanović, Z., (2012). Internet pravo, Beograd, Institut za uporedno pravo
8. Van der Hof, S., Lievens, E., (2018). The importance of privacy by design and data protection impact assessments in strengthening protection of children's personal data under the GDPR, Communications Law 2018, Vol. 23, No. 1

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

007.5:34(082)

**НАУЧНИ скуп Правнички дани проф. др Славко Царић (16 ;
2019 ; Нови Сад)**

Pravo i digitalne tehnologije : [zbornik referata sa XVI
Međunarodnog naučnog skupa "Pravnički dani prof. dr Slavko
Carić", 26-28. septembra 2019. godine u Novom Sadu] = Law and
digital technology : [proceedings of the 16th International Scientific
Conference "Legal Days Prof. Slavko Carić Ph.D.", September 26-28,
2019 in Novi Sad] / priredio, edited by Marko Carić. - Novi Sad :
Univerzitet Privredna akademija : Pravni fakultet, 2019 (Novi Sad :
Feljton). - 386 str. ; 24 cm

Tiraž 80. - Napomene i bibliografske reference uz tekst. - Bibliografija
uz svaki rad. - Rezime na engl. jeziku uz većinu radova.

ISBN 978-86-6019-103-0

a) Информације - Правна заштита - Зборници

COBISS.SR-ID 330571527